

**Бояр Д.С., ФБС-4,
Науковий керівник: Александрова М.М.,
доцент, кандидат економічних наук**

Державний університет «Житомирська політехніка»

Місце страхового ринку в економіці України

Питання страхового ринку в Україні постійно актуальне. Адже протягом останніх років він зазнав значних змін, зокрема змін у нагляді. Також відбувався вплив зовнішніх факторів, зокрема вплив коронакризи. Це все зумовлює потенційні зміни в розвитку страхування. Тому необхідно регулярно відслідковувати стан страхового ринку та його місце в економіці країни.

Страховий ринок є важливою складовою фінансового ринку України. Розвиток страхового ринку сприяє ефективному функціонуванню економіки України. Адже страхування не лише захищає від ризиків, а й забезпечує соціально-економічну стабільність у суспільстві та виконує роль інституційного інвестора, забезпечуючи економіку країни внутрішнім джерелом довгострокових інвестицій.

Науковці по-різному визначають поняття страховий ринок залежно від підходу до визначення. У більш широкому значенні страховий ринок визначає А.К. Шихов. Так, страховий ринок є сферою специфічних економічних відносин, що складаються між страхувальниками, що потребують, у разі можливого випадкового настання несприятливих для їхніх матеріальних, нематеріальних цінностей подій, страхового захисту майнових інтересів, і страховиками, що забезпечують його за рахунок використання ними в таких цілях страхових фондів, які формуються зі сплачуваних страхувальниками грошових внесків (страхових премій).

Місце страхового ринку в економіці України можна охарактеризувати за допомогою різних показників, зокрема за такими основними індикаторами, як показник проникнення та показник щільності страхування. Ці показники широко використовуються в закордонній практиці при аналізі страхового ринку, зокрема рівня споживання страхових послуг. Також вони активно аналізуються регулятором страхового ринку, НБУ, зокрема при оцінці розвитку страхового ринку та плануванні. Тому дослідимо страховий ринок України, використовуючи дані показники.

1) Показник проникнення (Insurance Penetration ratio) є одним з основних індикаторів розвитку страхового сектору в країні. Він визначається як співвідношення обсягу страхових премій до валового внутрішнього продукту.

Проаналізуємо динаміку зміни рівня загального показника проникнення та показника проникнення life і non-life страхування за останні 3,5 років, що зображено на рис. 1.

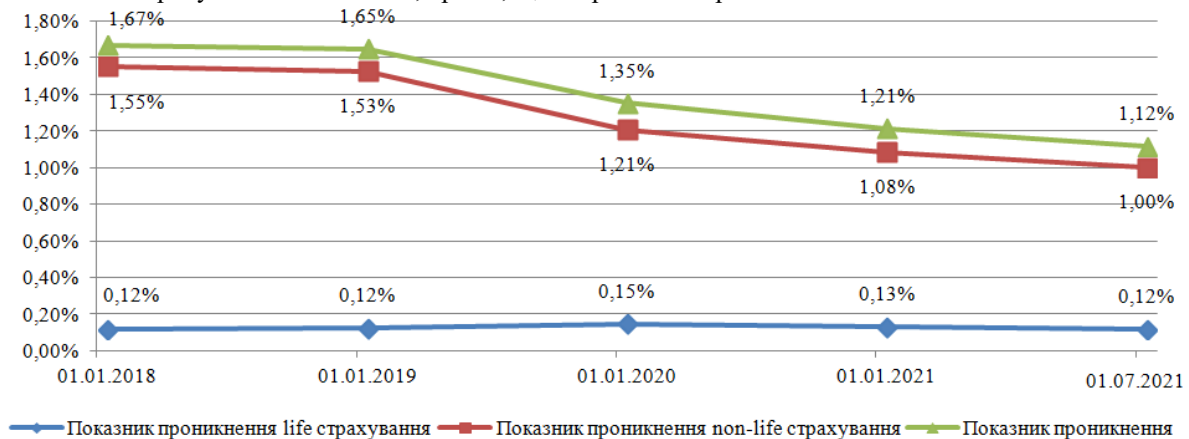

Рис. 1. Рівень проникнення послуг страхування в економіку України за 2018-2021 рр, % ВВП.

Бачимо, що за період з 01.01.2018 р. по 01.07.2021 р. показник проникнення страхування зменшився з 1,67% до 1,12%, тобто на 0,55 в.п. Також зменшилося проникнення non-life страхування з 1,55% до 1%, тобто на 0,55 в.п. Показник проникнення life страхування залишився сталим і становить 0,12%. Це свідчить про те, що за останні 3,5 роки темп зростання валових страхових премій нижчий, ніж темп зростання ВВП.

Порівнявши значення проникнення страхування України з іншими країнами за 2020 рік, бачимо, що даний показник знаходиться на низькому рівні (рис. 2). Так, за даними дослідження Swiss Re Institute у 2020 році Україна займала 73 позицію серед досліджуваних країн. Це свідчить про слаборозвинений страховий ринок України.

Крім того, Національний банк України використовує даний показник як один з індикаторів розвитку страхового ринку та декларує досягнення його певного рівня як ціль у стратегіях та планах. Так, у Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року встановлено цільове значення індикатора

на 01.01.2025 р. на рівні не нижче 2% від ВВП. Також він встановлювався як індикатор у попередні періоди. Так, у Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року, затверджена НБУ 18.06.2015 року, серед цілей програми реформування фінансового сектору планувалося збільшення рівня проникнення страхування з 0,7% до 7% ВВП. Проте, аналізуючи графік (рис. 1), ми бачимо, що ця ціль не була реалізована, оскільки у 2020 році даний показник становив 1,35%. Тобто в порівнянні з 2015 роком він збільшився лише на 0,62 в.п. замість запланованих 6,3 в.п.

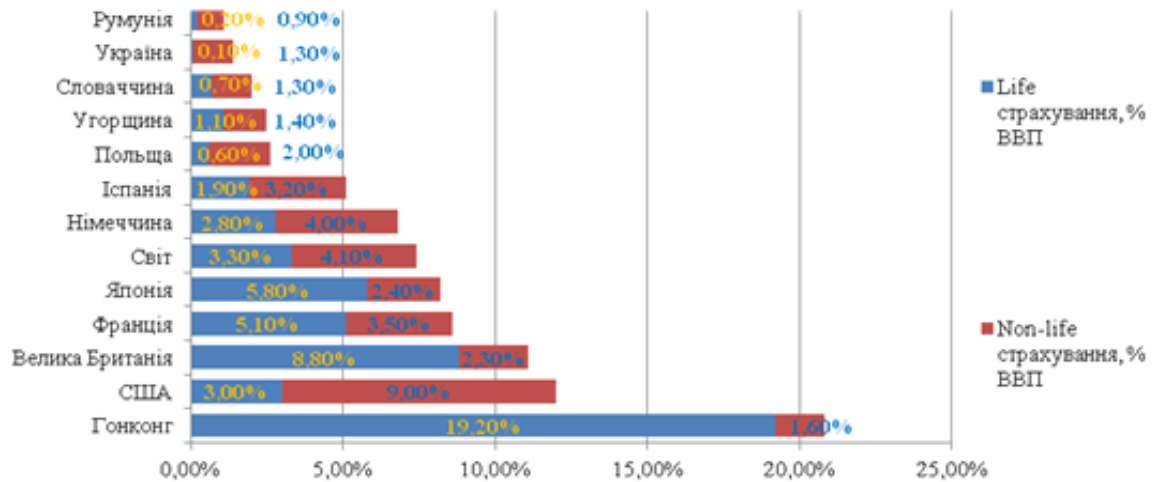

Рис. 2. Рівень проникнення послуг страхування в економіку розвинених країн у 2020 р.

2) Показник щільності страхування (Insurance Density ratio) використовується як індикатор розвитку страхування всередині країни й розраховується як співвідношення розміру страхових премій до всього населення країни.

Проаналізуємо динаміку зміни рівня показника щільності страхування та показника щільності life і non-life страхування за останні 3 роки (рис. 3).

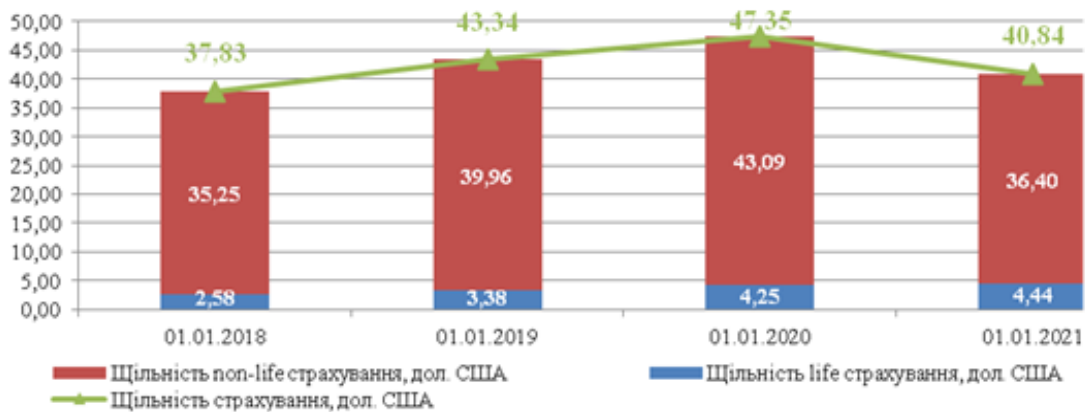

Рис. 3. Динаміка показника щільності в Україні за 2018-2021 рр.

Проаналізувавши динаміку зміни даного показника, бачимо, що протягом досліджуваного періоду показник щільності страхування зріс з 10,54 дол. США до 11,97 дол. США, тобто на 1,43 дол. США або на 13,57%. Показник щільності life страхування збільшився з 0,74 дол. США до 1,25 дол. США, тобто на 0,51 дол. США або на 68,92%, а показник щільності non-life страхування – з 9,8 дол. США до 10,71 дол. США, тобто на 0,91 дол. США або на 9,29%.

Цей показник в Україні є дуже низьким, що свідчить про низький рівень поширюваності страхових послуг. Це також підтверджує порівняння щільності страхування в Україні з іншими розвинутими країнами світу. Так, за даними дослідження Swiss Re Institute у 2020 році Україна займала 79 позицію за цим показником серед досліджуваних країн.

Проведене дослідження дає підставу зробити висновок, що страховий ринок України на сучасному етапі є слабозрозумим. Він характеризується низьким попитом на страхові послуги та займає незначне місце в економіці України. Так, станом на 01.07.2021 р. він складає лише 1,12% економіки країни. Також він значно відстає за розвитком від розвинених країн світу. Проте водночас він є доволі перспективним.